

"Štajerc" izhaja vsaki petek, dališan z dnevnim naslednjem nedeljem. Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krone, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6 v.

Uredništvo in upravništvo se nahajata v Ptiju, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonji, ali rokopise se ne vraca. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 41.

V Ptiju v nedeljo dne 11. oktobra 1908.

IX. letnik.

Svoji k svojim!

To je geslo tistih, ki hočejo pod pretvezo narodnosti iz ljudstva

čimveč denarja izprešati.

Kdo bi veroval, da se gre tem ljudem pri kupčiji za „narodnost“. Gre se jim edino za

dobiček

in ta dobicek hočejo na ta način povečati, da zavijajo svoje

slabo blago,

ki ga že desetletja sem ponujajo in nevednežem prodajajo za

drag denar,

v rdečo-plavo-bele zavitke, da se mečejo v prsa, češ, mi smo Slovenci in le pri nas smejo Slovenci kupovati.

Mi

pa pravimo: pri kupčiji nima narodnost ničesar opraviti. Slab gospodar bi bil, kdor izkazuje svojo narodnost na ta način, da zagospodari svoj denar, da pride na buben ...

Tam kupi,

kjer veš, da dobis po ceni in dobro blago, tam si naročuj blago, kjer imas

zaupanje.

Kmet! Ti veš, da moraš svoje pridelke na prednjaku in Nemcu prodajati. Ali ti odkupijo tvoje vino, tvojo živino, pridelke tvojih njiv in polja prvaški časniki pisači ali dohtarčki? Ne, meščanu in Ptiju, Celju, Mariboru, Ormužu, Slov. Bistrici itd. prodajaš! Zato si ti z njim in on s teboj zvezan. Med vami leži močni gospodarski interes!

Kupuj kjer hočeš,

ali ne pusti se zapeljavati v nesrečo in hujskati v gonjo, ki bi

le tebi škodovala.

Politični pregled.

Vojska? Kdo vè? Danes ne moremo z nikakoršno gotovostjo reči, da se ne prične v kratkem krvava igrta z orožjem. Na jugu se vse giblje, vse je v nerudu, vse čaka železne odločitve. Dve novici sta svet zlasti presenetili. Prvič novica, da si je vzel srbski knez Ferdinand naslov kralja. Kakor znano, je bila Bulgarija po t. zv. „berolinski pogodbì“ nekako vazalna dežela, podvržena Turčiji, in je imela plačevati tudi gotovo sveto denarja kot tribut. Da se imenuje zdaj knez Ferdinand na-

krat neodvisnega kralja, pomeni torej: Bulgaria je odpovedala Turčiji svojo pokorščino in hoče biti svobodna. Vprašanje je, je li bodo turška vlada to mirno prenesla. Na Turškem se je vršil ravnokar preobrat, ki ni posebno duhov pomiril. Stvar stoji torej tako, da zna vsak trenutek vojska na Balkanu izbruhniti. In ker imajo vse velevlasti gotove interese na Balkanu, zamore priti celo do evropske vojske. — Druga novica, ki je za nas še večjega pomena, je ijava avstrijskega cesarja, da smatra Bozno in Hr. Govino za anektirano, medtem ko se potegne avstrijske vojake iz sandžaka Novibazar. Berolinska pogodba je dala Avstriji pravico, okupirati te pokrajine, to se pravi, jih podvrevi in prevzeti vso upravo, medtem ko je imela Turčija še nekako vladarsko pravo. Avstrija je vrgla milijone v okupacijsko ozemlje. Zdaj po preteklu 30 let je prevzela te dejele za svoje, medtem ko je sandžak Novibazar Turčiji prepustila. Tudi zdaj je vprašanje, kaj bodoje velevlasti, Turčija in zlasti bojniški hercegovinski domačini o temu rekli. Da je položaj nevaren, sledi že iz tega, da je več avstrijskih vojnih korov mobiliziranih. Mi stojimo torej v resnih urah in vsak hip zna izbruhniti v vojska.

Štajerski deželni proračun za leto 1909 je predložen. Skupna svota potrebičin znaša 31 milijonov 639 tisoč 563 kron. To je za skoraj 2 milijona več kot lansko leto. Rednih dohodkov je nekaj čez 17 milijonov kron. Okroglo 14 1/2 milijonov kron se bode moralno kriti z dolkladami.

Obrtniški program. Te dni se je vršil v Graedu zbor rokodelcev vse države. Na tem zboru se je sprejel rokodelski program, ki obsegajo sledeče glavne zahteve avstrijskih obrtnikov: 1. Nova obrtna postava, ki odgovarja današnjim razmeram in kulturnim veljavim rokodelstva. — 2. Uresničenje samostojnih rokodelskih zbornic ali pa povečanje avtonomnih pravic ter delokroga zvez višjih vrst. — 3. Samostojno zastopstvo obrtništva v vseh javnih zastopih. — 4. Obrtniški posvetovalci (Beirate) v vseh obrtniško-političnih instancah. — 5. Izboljšanje in zakonito vtemeljevanje vsega obrtniškega podnika na podlagi praktične izobrazbe. Vstvarjenje postavnega temelja za pospeševanje rokodelstva. — 6. Oblikatorična vpeljava mojsterske izkušnje (Meisterprüfung). — 7. Uresničenje posebnega ministerija za vse zadave, tikoče se obrtništvi. — 8. Uresničenje zadostnih zadružnih inšpektorijatov ter zadružnih komisarjev iz rokodelskega stanu. — 9. Ureditev obrtno-statističnega urada. — 10. Vpeljava obligatoričnega zavarovanja za starost, onemoglost, bolezen in nezgode za obrtniški stan. — 11. Postavna ureditev kreditnih in plačilnih razmer. Uresničenje državne centralne zadružne blagajne in postave za varstvo zahteve stavbinskih rokodelcev. — 12. Preosnovitev davčarstva. Odprava obrtnega davka (Erwerbsteuer). Dviganje zadružnih dokladov po davčni oblasti. — 13. Popolno preosnovanje dela v kazniličnah. Ureditev razpisa javnih del. — 14. Takojšno uresničenje postave proti nepošteni konkurenči in stroga izvršitev te postave. — 16.

Vstvarjenje državnih pravoverstvenih mest ter splošno uresničenje občinskih posredovalnih uradov. — 17. Uresničenje postav, ki bodo one-mogočile slabe posledice produktivnih zadrug in razdelilnih ter konzumnih društv. — To so torej glavne zahteve obrtnikov. V zadnjem času je opaziti krepko gibanje obrtniškega stanu. Povsod se ravno izpoznavata potrebo združenega dela za boljšo bodočnost.

Za Srbom — Rumuni. Svoj čas smo natanko povedali, da je srbska trgovinska pogodba za našo živinorejo grozno nevarna. Omenili smo tudi, da obstaja med državami gotova pogodba, po kateri smejo Rumuni, Bulgari in Rusi isti uvoz živine v Avstrijo zahtevati, kakor se ga je dovolilo Srbom. Imeli smo prav, pa čeravno so nam slikali prvaški listi srbsko pogodbo tako lepo. Čujemo namreč, da so se dne 22. septembra rumunski poslaniki odpeljali na Dunaj, da sklepajo trgovinsko pogodbo z Avstro-Ogrsko. Kaj da bodejo ti poslaniki sklepali, o tem smo si pač že na jasnom. Zahtevali bodejo zanesljivo pravico uvoza kmetijskih pridelkov, v prvi vrsti živine, kako jo imajo danes že Srbi. In Rumuni imajo pravico to zahtevati. Naj člani avstrijsko-ogrskih delegacij še tako ropotajo, — Rumuni bodejo ednostavno rekli: mi ne zahtevamo drugega nego tisto pravico, katero ste vi bedasti Avstriji sami Srbom priznali. Kmetje, primite vaše poslanice za ušesa, da bodejo odločno proti uvozu tuje živine protestirali in delovali. Mi ne smemo pustiti, da se lahkomiselnno našo domačo živinorejo umori!

Panslavizem, to je tisto protivavstrijsko in proticesarsko stremljenje, katerega name je, raztrgati Avstrijo, raztrgati zgodovinske kronovine Štajersko in Koroško in ustanoviti zaželeno „jugoslovansko državo“. Naši prvaki klerikalne in liberalne barve so glasom svojih programov, govorov in časnikov popolnoma panskavisti. Oni so vsled tega deželni izdajalci! Oni hočejo Štajerce in Korošce združiti s Hrvati, Srbi, cigani, Bulgari in tako naprej. Oni nas hočejo združiti s tistimi Srbi, ki so šele pred par leti svojega lastnega kralja na živinski način umorili in razmesarili. Oni nas hočejo združiti s tistimi Kranjci, ki imajo toliko dolga, da bi se ga radi otrešli in ki hočejo, da bi mi Štajerci in Korošči s svojimi krvavimi davki plačevali njih dolgove... Pa iz te moke ne bo kruha! Mi ne maramo takih zvez! Mi smo Avstriji in žalostno bi bilo, ko bi izdali svojo lastno deželo. Panskavisti naj gredo med srbske kraljemoncilce ali pa na Rusko. Pri nas ni prostora za take zločinske stranke. Štajerci, Korošči, vklj, da nas ne premagajo! Živila zelena naša domovina!

Kmetski dolgov.

Zopet prihajamo s številkami. Kajti naše prepričanje je, da ne pove niti najkrasnejši govor to, kar zamore povedati številka. Celi teden

lahko poješ ljudem: kmetu se godi slabo, kmet tripi, kmeta se izkorisča. Vse tvoje pridige ne bodejo mnogo pomagale. Ako pa poveš v številkah, koliko dolga ima kmetski stan, potem mora sleherni človek izpoznati, da je treba te grozovite razmere predragačiti. Številke nam označijo najbolje resnični položaj.

Kmetski naši prijatelji, čitajte torej sledče vrstice natanko!

V deželah, kjer imamo redno zemljisko knjigo, to je na spodnjem in zgornjem Avstrijskem, v Salcburgu, na Štajerskem in Koroskem, v Tirolu in na Predarberškem, na Moravskem in v Šleziji, obsegajo zemljišča skupno 16 milijonov 756 tisoč in 886 hektarjev (1 hektar je 10.000 kvadratnih metrov). Od tega odpade na latifundisko posestvo 5.796.487 hektarjev, to je 34,6%; na skupna zemljišča odpade 8.653.512 hektarjev, to je 48%; ostala zemljišča, ki obsegajo 2.706.887 hektarjev, padejo na velike in male kmete. Glasom štetja leta 1902 je bilo v poljedelstvu in gozdarstvu skupno 9.070.668 oseb uslužbenih. Od tega jih je bilo posestnikov ali najemnikov 3.424.016 ali 37,7%, družinskih članov 4.389.405 ali 48,3% uradnikov in nadzornikov 69.951 to je 0,7%, hlapcev in dekeli 1.187.296 ali 13,3%. Že te številke nam jasno dokazujejo, da je na deželi veliko premalo delavskih moči, da bi morala biti torej prva skrb državo, popečati se odločno s poselskim vprašanjem.

Vsako leto pride v teh deželah okrog 10 tisoč kmetov na boben. Leta 1905 se je sodnisko-dražbenim potom prodalo 10.723 posestev v rednosti čez 68 milijonov krov...

Dolgovki kmetov pa znašajo čez 8 milijardov krov. To se pravi, čez 8.000 milijonov krov! En milijon je 1000 krat 1000. Ena milijarda pa je 1.000 milijonov, to je torej 1.000 krat 1.000 krat 1.000. In ako vzamemo to sveto osmikrat, dobimo število kmetskega dolga!!!

Leta 1905 se je zvišal dolg na zemljišču za čez 470 milijonov krov. Sprejelo se je 162.291 hipotekarnih posejil v znesku čez 819% milijonov krov. Od te svoto se obrestuje okrog 37% milijonov z nad 6%-nimi obrestmi. Vkljub varnosti se mora večinoma s 5 do 6% obrestovati. Obrestno breme znaša čez 400 milijonov krov; narašča pa vsako leto za 10 milijonov krov...

Cloveku se kar meša, ako čita te grozovite številke. Res, norec ali lopov mora biti človek, ki trdi, da se kmetu dobro godi. Država, kje si? Ali ne čutiš tvojo prokleto dolžnost, pomagati kmetskemu stanu? Le zdavo kmetijstvo je dobrí temelj državi!

Lojze Spindler, bivši socialni demokrat, poznejši urednik nemškega lista, poznejši urednik klerikalno-prvaške „Domovine“ in sedanji urednik liberalno-brezverskega „Narodnega lista“, — kje si bil v času nemirov? Zakaj si se skrival na kolodvoru in v Brečičevi krčmi? Zakaj je tvoj list le druge v nesrečo hujskal, ti pa si stal za pečjo? Korajža velja, kaj-ne da, Lojze?

XXXXXX

Dopisi.

Ponikva ob južni žel. Dragi „Štajerc“, večkrat sem te že prebiral in pregledoval, pa žalibog, kakšnega dopisa iz Ponikve se pa nisem našel nikdar. Ne vem, ali smo mi tukaj na Ponikvi sami zaspansi, da svet ne ve nič od nas. Kakor vidim je tukaj zelo razširjeno klerikalstvo; to se vidi iz tega, ker gospod kaplan je rekel, da letos ne pojde po pšenični birmi ker je huda suša; pa nekateri ki so mu tako srčno udani, so pa rekli: kaplan je ubog, mu moramo pa po silem dati. Tu to je bil od vsake okolice eden, pa ne da bi bili to samo možje ampak tudi mladeniči in so fehtali od hiše do hiše in kateri ni hotel data je pa rekel da je pogubljen. Ako se ne bodo poboljšali ti pobozneži, še budem pa več spregovoril od njih.

Mladenč iz Ponikve.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Dragi „Štajerc“! Kajor Ti je znano, da pri nas nobeden časnik ne poroča o neredu, kateri se godi proti kmetskemu

stanu. Torej Te prosimo, da Ti nekoliko Tvoje čitatelje obvestiš, kako se vbogomu davkoplačevalcu od mlečozobnih hujškačev, kateri imajo le nekoliko prepričanja od svoje norosti, čast in poštenje jemlje. Napravila se je 27. kimovca t. l. pri Sv. Jurju od požarne brambe veselica na čast 20 letnice ustavnovljenja pvenskega društva, tudi ob enem v čast 60 letnice vladanja našega cesarja; ta veselica je čisto drugi pomen imela, kakor se je reklo. V prvi vrsti se je napadalno v poprečno vse, kar je naprednega misljenja in kar ne trobi v rogtistih kateri držijo celo stvar v temi. Znano Ti je, da imamo tukaj občinskega predstojnika slovenskega Nemca, kateri je ob enem v rodu z „Pašalikom“ iz strigovske grabe in Terbegofske občine, pri katerem je bila pred kratkim časom frišna preiskava od orožnikov. Ta Nemec se je močno v svojem govoru zlagal. Celo črez našega vladarja. Opisal je slavnostni jubilejni sprevod, ki se je vršil meseca junija t. l. v prizorišču cesarja na Dunaju, ter omenil, da vladar ni nobenega drugrega naroda nagovoril, kakor slovenskega, ko so Kranjci mimo pavilona prikorakali. Zavoljo tega pravi toti Nemec, da je naš slovenski jezik tudi cesarju najljubši in se mora toraj le vsaki tega poslužiti; da je je govoril ta imeniten govornik, da vsa druga društva nič ne veljajo na slovenskih tleh, kakor ravno le društva teh podprepnikov. Drugi slavnostni govor je imel že dolgo poznani hujščki Bosina; pač pa njegov govor ni bil slavnostni, ampak popolnoma le hujškanje proti naprednakom, kateri niso pri „kmečki zvezji“ in „mladeničkem društvu“. Tudi je napadal učitelje zaradi šolskega petja. Narbolj nikakova pesem od sladkega vinca mu ne gre v glavico, katero učijo učitelji iz pesmarice otroke v šoli, katero pesem pa je visoki mož Slomšek sam rad prepeval; mislim da gospodje učitelji se držijo svojega predpisa in znajo vendar razsoditi, kaj je za mladino pohtljivjega in gresnega. Nekdaj je bil to največji greh, ako bi se mladina na kakovi veselici zbirala, ali danes je ravno narobe, ker morajo že šolarice zvečer priti na veselico in pa proti jutri domu itd. in to lahko vsaki čitatelj razsodi, kako je to dandas za našo mladinostrupeno. Nekdaj se je govorilo od naših učiteljev, kako grozen odgovor bode dajal vsaki starši od svojega hišovanja in bode ga Bog za ojster račun tirjal. Dandas ne slišimo več teh besed, ampak, kateri starši ne pristopijo k tej današnji druhalji svojih otrok, ta so od teh voditeljev imenovani „liberalci“ in „nemčurji“ in še Bogove kaj le za ena fantalinske imena pristavljajo. Kakor je že nekoliko znano, da se je to leto ustanovilo vojaško veteransko društvo, kar je za naše obrekovalce grozen meč v srce. Ne znajo si nikjer mira najti, da bi na vse mogoče načine to društvo potepotali in osramotili, ker je ustanovljeno od takih oseb, kateri imajo popolnoma prepričanje o gospodarstvu in od vsega težnja na svetu, in se ne dajo vsakemu smrkolinu za nos peljati v njihove mreže; to tudi biti ne sme, ker to društvo je le od višje vlade dovoljeno se ustanoviti in potem mirno v tem živeti.

Gorica pri Ptuju. Ko sem šel po svojih potih neko nedeljo skozi Gorico je bila ravno veselica „izobraževalnega društva“, katero je ustanovil neki prvaški študent; ker sem imel obilo časa, sem se podal gor proti znanemu prvaškemu županu Vodošku, na čigar virtu je bila veselica. Ko stojim nekaj časa tako med ljudmi, kar zasumi med ljudmi: „Župnik se peljajo“. Res, čez nekaj časa pridrči koleselj, na katerem se je peljal župnik, mogočno pušeč cigaro liki turškemu paši; mogočno je stopil z voza in stopal bahato v sobo. Pač dava prečastiti, lep vzgled ljudem. A tedaj, ko je „kje“ kaj za dobiti pod „palec“, tedaj ti je pa dober kmetič. G. Župnik, to si budem zapomnil, kdaj si nas preziral. Kmetje, kdaj pride zopet „beračit“ po župniji, pokažite mu vrata, in dajte mu čutit, da Vi tudi razumete njegovo ravnjanje. Tistega društva, s katerim je toliko truda imel tisti golobradi študentek, bi pač bolje bilo, da bi ne bilo nikoli zagledalo belega dne, kajti odkar je to društvo v Gorici ni božjega miru. Kodar greš, povsod slišiš po vasi prepire raznih strank. Tukaj se grozi kakšen privrženec „črne sukne“ naprednemu možu, da ga bode dal v „Fihpos“ pardon „Slov. Gospodarja“ in tako se ta pesen nadaljuje, da pride do resnih osebnih razporov in vsega tega je kriv prvak, ker draži mirljubne napredne može. Toliko za danes, drugokrat več.

Tujec, ki vse vidi, sliši in si zapomni.

Sv. Bolfenc v Slov. Goricah. Sram bodi vas „hinayske pobožne“ Bolfenske klerikalce, da se še v „Slov. Gospodarju“ hvalite, kako sijajno se je meseca avgusta t. l. slavnost odkritja spominske plošče dr. Muršeca vršila; resnice pa ne upate pisati, da ste se pretepal, streljali in so si od vas tolovajsko napadeni naprednjaki, z revolverjem oboroženi, komaj življene rešili, nadalje kako se hvalete kako radi imate svoje gospode duhovnike in se pritožujete, da sicer precej mladeničev nosi mladenične znake, a jako mnogo jih je kojih prsa ne kinča krasni katoliški S. M.“ znak. Vaša ljubezen do gosp. duhovnikov je tako velika, da ste na primer na povelje župnika Ilešiča, ker je bilo njemu v korist in sovražnikom v škodo, za glažek vina, piva ali frakl šnopsa — z mirno vestjo krivo prisegli — in s tem svoj najdražji zaklad — dušo, satanu prodali, poštene farane po krivci preganjali, prekljinjali in njim celo — s smrťo grozili! Gorje takim ljudem na smrtni postelji, ker nima nobeden duhovnik pravice, jim dati za ta vnebopijoči sodomski greh svete odvezet, dokler niso popolnoma poravnali sovražnikom napravljenе škodo!! Ali vas ne peče vest? Iz ljubezni do sedajnega gosp. župnika jemljete vi Bišanči, naprednemu učitelju M., ki je gotovo boljši kristjan kot vi „kmečki zvezarji in krščansko-socijalni kurzovci“, po vsej sili šolsko zemljišče in sadonosnik, kar je bila že od uekdaj lastnina njegovih prednikov. Rajni gospod dr. Muršec so to šoli senkalci, vi pa sedaj siloma proč jemljete. Ja, ja, ni več svetosti priseg, testamentov! Ko bi rajni gospod tudi vedel, kako žalsto in častilce imajo in kako sramoto jim sedajni gospodar rojstne hiše dela, bi se razjokali in ne pustili v nju spominske plošče vzidati. Skoraj neverjetno, a vendar popolnoma resnično je, kar si Ti, dragi „Štajerc“, pred kratkim o surovi bandi „katoliških“ mladeničev, krščansko-socijalnih kurzovcev in udov ali odornikov „katoliškega izobraževalnega društva“ pisal. Izobraženi (?) mladeniči, pretepači na dan Murševe slavnosti, zavoljo tativne zaprt Čermelanec, kterege oče — rihtar je hodil s Perkovco in Gajserco nad Tebo, dragi „Štajerc“, a si vse vnap nagnal, posebno vi predsednik društva Fr. K. iz Biša na noge in pridno naročajte in nosite „katoliške“ mladenske „S. M.“ znake! Sašo dandas tudi največji pretepači, prešestniki in prešestnike — najboljši kristjani, če le nosijo katoliške znake in so v raznih društvin in bratovščinah. Kmečka zveza, bodi ponosna na svoje somišljenike, ki so tako hudočni, da se jih domačini, sosedi in Ptujčani grozno bojijo zaradi njihove maževalnosti in surovih napadov. Hvala Ti, dragi „Štajerc“, da se ne bojš pisati čiste resnice o pobožnih Bolfencanih!

Vuhred. — Dragi gospod urednik! Zgrabim pero z desno roko, porinem ga v črnilo in Vas pozdravim čez hrib in dolino. Ko sem bral predzadnjo številko „Marburgerce“, sem si mislil, o ti ferdamana auha, to pa tudi ni mus sein biti, to se mora hitro popraviti. S povzgajnimi tacami Vas prosim, ponatisnite v Vašem cenjenem listu sledeče punkte. 1. Ni res, da sem hotel polnoletnost doseči zavoljo tega, da mi „Štajerc“ ne more mojo mokroušenosnost naprej očitati, ampak stvar je taka. Meni gre presneto trda za ljubi denar. Zatoraj smo ustanovili v Remšniku ob državni cesti velikansko posojilnico. Zdaj pa čakam da bodo tamоnji kmetje vanjo nanosili denarja, katerega si hočem potem izposoditi; zato pa moram biti polnoleten. Zastopite? Tak je bāj. 2. Ni res, da bi bil videl na živinskem sejmu vole, ki so večji od mene, res pa je, da sem bil jaz največji med njimi. 3. Ni res, da bi mi gospod marenberški sodnik, ko sem v njegovi kancelji kadil kakor rauhfank, bil rekel, naj si raji kruha kupim, res pa je, da me je gospod sodnik iz kancelje napolid, da se je kar kadilo za meno, in sem se močno čudil, kako je to mogoče, če človek predi vleče, pa se vzadi kadi. 4. Samo to je res, da jo bom prej ko slej popihal v Prago k babici Slaviji. Tam pa brez skrbi se fajfa kadi, Oj ti ferdamana auha ti.

Kenibus nos?